групувались навколо Вафду, погодилися на співробітництво з Англією за умови виведення англійських військ з Єгипту після закінчення війни. На початку 1941 р. Італія зазнала поразки, внаслідок чого від її військ було звільнено Єгипет, значні території Лівії та Ефіопії [5, с. 93].

Проте за допомогою гітлерівського Африканського корпусу під командуванням генерала Роммеля італійцям вдалося перейти в наступ. У травні 1942 р. німецько-італійські війська прорвали лінію англійської оборони, зайняли м. Тобрук і до початку липня дійшли до пункту Ель-Аламейн (80 км від Олександрії). У жовтні 1942 р. союзницькі війська розпочали контрнаступ під Ель-Аламейном, їхньому успіху сприяв той факт, що Німеччина змушена була перекинути частину своїх збройних сил на Східний фронт [3]. До травня 1943 р. вся територія Північної Африки була звільнена від німецько-італійських військ. У лютому 1945 р. Єгипет формально оголосив війну Німеччині та Японії, що дало йому право у травні-червні 1945 р. брати участь у конференції по створенню Організації Об'єднаних Націй.

Список використаних джерел

1. Левин З. И. Ислам и национализм в странах зарубежного Востока (Идейный аспект). М.: Наука, 1988. 221 с.
2. Ибрагимов И. Э. Модели самоидентификации в Египте в межвоенный период (1919–1939 гг.). *Вестник РУДН. Серия: Всеобщая история.* 2018. С. 355–370.
3. Рожик М. Є. Національно визвольний рух в Єгипті у міжвоєнний період. Комітет «Вафд Миери» («Єгипетська делегація») на чолі з Саадом Заглулом. URL: https://eduknigi.com/istor_view.php?id=320 (дата звернення: 22 березня 2021).
4. Белолипецкая Н. А. Британское восприятие Египта в конце XIX – начале XX в.: основные стереотипы. *Аналитика культурологии*. 2009. № 13. С. 1–6.
5. Аш-Шафии Ш. А. Развитие национально-освободительного движения в Египте (1882–1956). М.: Наука, 1961. 326 с.

Микола Душка

ЕТНОГРАФІЧНА СПАДЩИНА ФЕДОРА ВОВКА

Федір Кіндратович Вовк (Волков) увійшов в історію національної та європейської науки як етнограф, антрополог, фольклорист, археолог, публіцист, музеєзнавець, громадський діяч, один із основоположників української етнології, археології, та антропології. Європейську наукову методику він застосував на українському ґрунті, репрезентуючи Україну та її наукові досягнення в Європі та світі.

Перебуваючи за межами України понад сорок років, Ф. Вовк усе своє життя присвятив саме Україні. Його наукові концепції довели актуальну досі фізичну, побутову, мовну й духовну спорідненість розз'єднаного на той час українського народу від Карпат до Слобожанщини й від Полісся до Кубані [1, с. 42].

Спадщина вченого налічує понад 600 праць. Наукова праця Ф. Вовка тісно переплітається з його громадською діяльністю і займає вагоме місце в історії українського національного відродження [2, с. 36]. Він відомий як доктор природничих наук, дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка, професор Санкт-Петербурзького, Сорбонни, і Каннського університетів, лауреат Великої Золотої медалі Російського географічного товариства та кавалер французького ордена Почесного легіону тощо.

Основним зацікавленням вченого була етнографія. Він досліджував українські обряди, орнаменти, народні назви лікарських рослин та їхнє застосування у медицині, про що видав низку наукових доповідей та статей. Вперше молодий дослідник авторитетно заявив про себе в 1874 році, коли взяв активну участь у проведенні III Археологічного з'їзду, де виступив з доповіддю про українські вишивки, орнаменти та їх походження.

Влітку 1875–1876 рр. вчений працює в археологічних експедиціях у Київській і Волинській губерніях під керівництвом свого вчителя Володимира Антоновича. Подорожує до Болгарії, де досліджує етнографію та історію українського населення, на цю тему пише ряд праць «Задунайська Січ за місцевими спогадами та оповіданнями», «Русские колонии в Добрудже…» та інші, які друкуються в «Киевской старине», а в «Русской мисле» публікується нарис «Экономические заметки о Болгарии» [3, с. 16]. Першим унікальним дослідженням історії, культури та побуту задунайських січовиків стала наукова розвідка Ф. Вовка «Задунайская Сечь (по местным воспоминаниям и рассказам)» [6, с. 57]. Учений робить спробу надати наукову оцінку діяльності Задунайської Січі, досить детально переповідає історію Задунайської Січі.

У перших нарисах Ф. Вовк поєднав критичну науковість, широку документалістику і різноманітність методичних підходів, які мають неабияку історичну цінність, бо вперше в українській історіографії висвітлюють життя українців від зруйнування Запорізької Січі аж до початку 80-х років XIX ст.

Серед етнографічних праць Федора Вовка – розвідки про народні назви рослин, народний орнамент, побратимство, сільські ярмарки та їх значення. Самобутній оригінальний матеріал, зібраний українським вченим, сягає європейського значення. Федору Вовку пощастило зібрати матеріал з широкого кола питань матеріальної та духовної культури українців – мисливства, рибальства, землеробства, скотарства, будівництва, їжі, засобів пересування, одягу та обрядів.

У 1905 р. дослідження Ф. Вовка були присвячені бойкам Східної Галичини та Угорщини. Він відвідав Загреб, лемківські оселі в Бачці [4, с. 171]. Дослідження продовжував і в 1906 р. після переїзду до Петербурга, і там постійно підтримував наукові зв'язки, про що свідчить п'ять з половиною тисяч листів у його архіві.

Найбільшою перемогою ученого є відкриття ним у 1908 році нині всесвітньовідомої верхньої палеолітичної стоянки біля села Мізин на Чернігівщині. Під час розкопок під керівництвом археолога були знайдені неперевершені шедеври мистецтва кам'яної доби: стилізовані жіночі статуетки, унікальний браслет на пластині з бивня мамонта. На Міжнародному антропологічному з'їзді у Женеві учений виступив з доповіддю про Мізинську палеонтологічну стоянку первісної людини. Ця доповідь мала настільки глибоке наукове обґрунтування, що повністю полонила присутніх. Той з'їзд відбувся під іменем Федора Вовка, і наприкінці науковець отримав нагороду премією Кана [4, с. 23].

В еміграції вчений узяв на себе важку ношу популяризатора України та її культурних надбань: активно публікує в зарубіжних наукових виданнях численні розвідки, в яких знайомить Європу з етнографією, самобутньою культурою українського народу, і висвітлює її з точки зору західноєвропейської науки. Водночас він у численних статтях у російських та українських виданнях публікує український матеріал і вказує на його всеєвропейське значення, переконливо доводячи, що тільки тоді українська археологія та етнографія стануть на справді науковий грунт, коли українські вчені переконаються у її здобутках у Західній Європі й не будуть голослівно тішитися зі своєї самобутності.

Федір Вовк один із перших застосував науковий метод в етнографії та звернув увагу на побут, його особливості, а не тільки на фольклор, як було до того прийнято. На чужині не полишав вивчення української етнографії, наскільки це було можливо в тих умовах.

Найголовнішою науковою проблемою вченого серед багатьох інших, була проблема визначення місця українців серед народів світу (в етнографічному, антропологічному, та культурному аспектах).

Головним здобутком вченого була репрезентація України та її наукових досягнень у Європі і світі, встановлення міжнародних наукових зв'язків. Перебуваючи за межами Батьківщини понад 40 років, вчений усе життя присвятив саме Україні.

Список використаних джерел

1. Франко О. Наукова діяльність Федора Вовка. *Український історичний журнал*. 2006. № 3. С. 42–56.
2. Вовк Г. Бібліографія праць Хведора Вовка (1874–1918). К. : Вид-во ВУАН, 1929. 78 с.
3. Борисенко В. Нариси з історії української етнології 1920–1930-х років. К. : Унісерв, 2002. 92 с.

4. Франко О. Етнографічні дослідження Ф. Вовка в Галичині, Буковині та Закарпатті. *Народознавчі зошити.* Львів: Вид. Інституту народознавства НАН України, 1997. № 3. С. 170–174.
5. Наулко В. Чернігівщина в епістолярній спадщині Ф. К. Вовка. *Університет*. 2009. № 1. С. 18–24.
6. Фігурний Ю. Задунайська Січ та її видатний дослідник Хведір (Федір) Вовк у контексті українського етнонаціедержавотворчого процесу. Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. К., 2005. Т. VII. С. 53–62.

Тетяна Журавко

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ

Проблема соціально-педагогічної підтримки дітей з різними вадами фізичного і психічного розвитку в нашій країні є актуальною.

Категорія людей з особливими потребами тривалий час залишалася і залишається найбільш незахищеною і ізольованою від соціуму.

В умовах сьогодення інтеграція дітей з різними фізичними і психічними вадами в суспільстві є одним із провідних напрямків роботи різноманітних соціальних інститутів та громадських організацій. Втім через ряд об’єктивних та суб’єктивних причин наше суспільство ще не готове до широкомасштабного вирішення даної проблеми. Тому соціальна робота з дітьми перш за все повинна бути спрямована на подолання стереотипних уявлень щодо неповноцінності дітей з різними фізичними і психічними вадами.

Правильний психолого-педагогічний супровід забезпечується, якщо спеціалісти орієнтуються не лише на дитину, а на родину у цілому. Його метою є створення оптимальних умов для розвитку дитини у сім’ї. Головною умовою корекційної допомоги є єдність психолого-медико-педагогічної діагностики, комплексної допомоги та оцінки розвитку дитини. Відповідно ступінь ефективності корекції вторинних відхилень у розвитку дитини і формування компенсаторних механізмів залежать від певних чинників, серед яких найбільш вагомими є: початок цілеспрямованої корекційно-педагогічної роботи відразу ж після виявлення проблем; взаємодія різних спеціалістів, що беруть участь у комплексному психолого-педагогічному супроводі дитини з порушеннями розвитку; правильно підібраний зміст і методи навчання та виховання; своєчасне включення родини у корекційно-педагогічний процес; реалізація єдності вимог до виховання і навчання дитини у сім’ї та дошкільному закладі. Важливою є послідовність психолого-педагогічного супроводу.